

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 561/2016-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Peter Dittrich s. r. o., Mudroňova 29, Košice, v mene ktorej koná advokát Mgr. Peter Dittrich, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 335/1999, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 335/1999 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 6 000 € (slovom šesťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice-okolie povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice-okolie je povinný uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 363,80 € (slovom tristošesťdesiattri eur a osemdesiat centov) na účet Advokátskej kancelárie Peter Dittrich s. r. o., Mudroňova 29, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. III. ÚS 561/2016-15 z 13. septembra 2016 bola prijatá na ďalšie konanie s'ťažnosť [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Dittrichom, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 335/1999.

S'ťažovateľka v s'ťažnosti namietala porušenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 335/1999. V tomto konaní ide o úpravu práv a povinností rodičov voči maloletým deťom, v ktorom je s'ťažovateľka navrhovateľkou a odporcom je [REDACTED].

S'ťažovateľka 13. mája 1999 podala na okresnom súde návrh na začatie konania, predmetom ktorého bola úprava práv a povinností rodičov k maloletým deťom [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED].

V priebehu konania sa vyskytovali dlhé obdobia nečinnosti, preto sťažovateľka podala 4. februára 2002 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní. Predseda okresného súdu 26. augusta 2002 potvrdil skutočnosť prieťahov v konaní, t. j. že v predmetnej veci konajúca sudkyňa nevykonávala včas a plynulo úkony smerujúce k rozhodnutiu veci, a tvrdil, že zabezpečí plynulosť konania vo veci.

Vzhľadom na ďalšie obdobie nečinnosti konajúceho súdu sa sťažovateľka informovala o stave prerokovanej veci a bolo jej oznámené, že predmetný spis je v archíve. Sťažovateľka listom z 27. augusta 2015 žiadala o informáciu, prečo prerokovaná vec nebola po 16 rokoch skončená.

Predsedníčka okresného súdu listom zo 16. októbra 2015 sťažovateľke odpovedala, že pri prehodnotení spisu bolo zistené, že od podania návrhu na začatie konania 13. mája 1999 bolo v konaní zistených viacero období nečinnosti súdu, a dospela k záveru, že okresný súd nekonal vo veci priebežne a vykonávanie úkonov bolo nesústredené. Predsedníčka okresného súdu zároveň vyhodnotila sťažnosť ako dôvodnú.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Okresný súd Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn.: 16P/335/1999 porušil základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v článku 48 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa článku 6 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresnému súdu Košice - okolie prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16P/335/1999 ďalej konal bez zbytočných prieťahov.

[REDAKOVANÉ] priznáva a primerané finančné zadosťučinenie v sume 50.000 € (slovom: päťdesiat tisíc Eur), ktoré je Okresný súd Košice - okolie povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

[REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 363,79 €, ktorú je Okresný súd Košice - okolie povinný zaplatiť na účet Advokátskej kancelárie Peter Dittrich s. r. o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Na výzvu ústavného súdu sa k prijatej sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu v podaní sp. zn. 1 Spr V/209/16 doručenom ústavnému súdu 19. októbra 2016. Okrem chronológie úkonov konajúceho súdu uviedol:

„V predmetnej veci podala matka maloletých detí dňa 8.9.2015 sťažnosť na postup súdu v konaní sp. zn. 16P/305/1999 proti porušovaniu jej práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Predmetná sťažnosť bola predsedníčkou súdu vyhodnotená ako opodstatnená, nakoľko z prehľadu úkonov vykonaných v konaní sp. zn. 16P/335/1999 bolo zistené, že od podania návrhu na začatie konania dňa 13.5.1999 bolo v konaní zistených viacero období nečinností a vykonávanie úkonov bolo nesústredené. Zákonná sudkyňa bola upozornená na zistené prieťahy v konaní s tým, aby vo veci ďalej konala priebežne a bez prieťahov. Nad ďalšou plynulosťou konania bol nariadený dohľad vykonávaný predsedníčkou súdu každé dva mesiace.

Predsedníčka súdu vzhľadom k časovému obdobiu, ktoré uplynulo (od r. 2002 doteraz), nemá vedomosť o podaní sťažností sťažovateľkou na prieťahy v konaní v r. 2002 ako to uvádza vo svojej sťažnosti a ani o spôsobe jej vybavenia.

Po nariadení dohľadu dňa 16.10.2015, začala sudkyňa vo veci konať, a to tým, že dňa 20.10.2015 požiadala o súčinnosť Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice a zamestnávateľa matky a dcéry. Po doručení odpovedí v októbri 2015, resp. novembri 2015 a lustrácii účastníkov konania v Sociálnej poisťovni a.s., sudkyňa dňa 23.12.2015 vytýčila termín výsluchu matky na 28.1.2016, ktorý sa uskutočnil, pričom termín ďalšieho výsluchu matky bol určený na 10.3.2016. Následne dňa 24.3.2016 bol otcovi ustanovený opatrovník na zastupovanie v tomto konaní, vytýčený termín pojednávania na deň 28.4.2016, ktoré sa uskutočnilo, pričom vo veci bol vyhlásený rozsudok. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo účastníkom konania expedované dňa 23.6.2016, konanie bolo právoplatne skončené dňa 20.7.2016. Z obsahu a frekvencie vykonávaných úkonov v konaní sp. zn. 16P/335/1999 vyplýva, že zákonná sudkyňa až do nariadenia dohľadu predsedníčkou

súdu dňa 16.10.2015 nekonala vo veci priebežne. V konaní bolo zistených viacero období nečinnosti, a to najmä v období od 24.5.1999 do 4.2.2002 (matka reagovala na výzvu súdu až po takmer 3 rokoch), od 4.10.2004 do 10.11.2005 (1 rok), od 25.11.2005 do 28.6.2012 (takmer 5 a pol roka), od 10.7.2012 do 20.10.2015 (takmer 3 roky).

Priebeh konania bol sťažený zdĺhavým vybavovaním dožiadaní na Ukrajinu (dožiadanie zo dňa 27.8.2002), pričom podľa vyjadrenia Ministerstva spravodlivosti SR doručeného súdu dňa 24.3.2003 vybavenie dožiadaní do krajín bývalého Sovietskeho zväzu je zdĺhavé a trvá aj niekoľko rokov. Po viacerých urgenciách Ministerstva spravodlivosti Ukrajiny zo strany MS SR bolo tunajšiemu súdu listom doručeným súdu dňa 4.10.2004 oznámené, že Ministerstvo spravodlivosti Ukrajiny predmetné dožiadanie nedostalo, čím sa konanie predĺžilo o vyše dvoch rokov. Následné vykonávanie úkonov v súvislosti so šetrením pobytu otca bolo neefektívne, pričom otcovi maloletých detí bol ustanovený opatrovník až dňa 24.3.2016.

V konaní bolo rozhodnuté rozsudkom až dňa 28.4.2016, napriek skutočnosti, že predmetom konania bola úprava práv a povinností rodičov k maloletým deťom (aj keď v období rozhodovania súdu o podanom návrhu už boli deti plnoleté), v ktorých konaniach má súd konať bez zbytočného odkladu (§ 176 ods. 3 OSP).

Na obranu súdu možno uviesť skutočnosť, že sťažovateľke trvalo viac ako 2,5 roka pokiaľ doručila súdu listiny potrebné k tomu, aby súd vo veci starostlivosťou súdu o maloleté detí mohol konať t.j. po viac ako 2,5 roka predložila súdu rodné listy maloletých detí a rozsudok o rozvode manželstva, čím sama sťažovateľka prispela ku vzniknutým prieťahom vo veci. “

K vyjadreniu okresného súdu zaujala prostredníctvom svojho právneho zástupcu stanovisko sťažovateľka podaním doručeným ústavnému súdu 7. novembra 2016, v ktorom uviedla: „nemáme vážnejšie výhrady, Okresný súd Košice - okolie potvrdil sťažovateľkou opísané skutočnosti o zbytočných prieťahoch v súdnom konaní. “

Účastníci konania pred ústavným súdom súhlasili s tým, aby ústavný súd upustil od verejného ústneho pojednávania vo veci, ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej

republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) od ústneho pojednávania upustil, pretože od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 P 335/1999 dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m. I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ktorej predmetom konania je návrh na zvýšenie výživného pre maloleté deti, ústavný súd konštatuje, že preskúmané konanie nie je po faktickej ani právnej stránke zložitú, ide o vec patriacu do štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

2. Pri hodnotení podľa kritéria, ako sa správala samotná s'ťažovateľka v namietanom konaní, ústavný súd konštatuje s'ťažovateľkin negatívny podiel na priet'ahoch v konaní, ktorý spočíval v podaní neúplného návrhu, na dopĺňanie ktorého ju konajúci súd musel

vyzývať. Potrebné listinné dôkazy nepredkladala včas (napr. predloženie rodných listov detí jej trvalo skoro tri roky).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd zhodne s okresným súdom i sťažovateľkou konštatuje, že v namietanom konaní sa vyskytlo viacero období nečinnosti, najmä v období od 24. mája 1999 do 4. februára 2002 (32 mesiacov), od 4. októbra 2004 do 10. novembra 2005 (12 mesiacov), od 25. novembra 2005 do 28. júna 2012 (79 mesiacov), od 10. júla 2012 do 20. októbra 2015 (38 mesiacov). Celkovo bol okresný súd nečinný viac ako trinásť rokov.

Okresný súd meritórne rozhodol 28. apríla 2016. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 20. júla 2016.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

Vzhľadom na to, že konanie v namietanej veci na okresnom súde právoplatne skončilo, ústavný súd podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu neprikázal, aby ďalej vo veci konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala priznať jej finančné zadosťučinenie v sume 50 000 €.

Vzhľadom na okolnosti danej veci, najmä že v namietanom konaní ide o rodinnoprávnu vec, ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie

podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, ako aj na podiel jej samotnej na prieťahoch v konaní považuje za primerané vo výške 6 000 €.

Ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom Mgr. Petrom Dittrichom, ktoré si uplatnila v sume 363,79 €.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 143 €, spolu s režijným paušálom 2 x po 8,58 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky).

Obchodná spoločnosť Advokátska kancelária Peter Dittrich s. r. o., Mudroňova 29, Košice, ktorá sťažovateľku zastupuje, je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, preto patrí sťažovateľke náhrada trov právneho zastúpenia zvýšená o 20 %.

Úhrada trov konania bola tak priznaná v celkovej sume 363,80 €.

Odmenu za tretí úkon ústavný súd advokátke nepriznal, pretože si sťažovateľka jeho úhradu neuplatnila.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet obchodnej spoločnosti Advokátska kancelária Peter Dittrich s. r. o., Mudroňova 29, Košice (§ 31a zákona o ústavnom súde), podľa bodu 3 výroku rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2016